

УДК 159.923

К. В. Беккер

студентка магістратури факультету психології
Київського міжнародного університету

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

В даній статті визначено роль вікових та психолого-біологічних особливостей психічних компонентів у здійсненні самовизначення та методологічний підхід до їх вивчення і розвитку. Розглянуто психологічну характеристику юнацького віку, соціальну ситуацію розвитку та проблема провідної діяльності, а також систему сучасної профорієнтації та її методологічні засади. Визначено комплекс показників, критеріїв і методів психодіагностики компонентів професійного самовизначення в ранньому юнацькому віці та вивчено особливості їх функціонування і вікову динаміку в умовах профільного та професійного самовизначення старшокласників загальноосвітніх навчальних закладів. Розроблено ефективні рекомендації щодо покращення професійного самовизначення старшокласників у ранньому юнацькому віці. **Ключові слова:** індивідуально-психологічна особливість, провідна діяльність, підлітковий вік, професійне самовизначення, професійна орієнтація, професійна спрямованість, професійний відбір, психологічна характеристика, професіограма, психограма, саморозвиток, самооцінка.

Актуальність. Проблема професійного самовизначення учнівської молоді посідає важливе місце у педагогічній та віковій психології, оскільки стосується вирішального моменту у життєвому становленні особистості. Особливої актуальності вона набуває у ранньому юнацькому віці. У зв'язку з цим, центральним і досить складним завданням сучасної школи є формування в учнівській молоді здатності до свідомого та самостійного вибору професії і подальшого оволодіння нею. Вирішення цього завдання багато в чому залежить від активної позиції самих учнів, від усвідомленості себе суб'єктом власного життя, прагнення до особистісної самореалізації, вміння виважено і самостійно приймати відповідальні рішення. Тому вивчення професійного самовизначення старшокласників може відкрити нові шляхи його оптимізації.

Оскільки процес утворення нових галузей і розвитку науково-технічного прогресу нескінченний, остільки безмежний й процес утворення нових професій. Виникнення зовсім нових професій є однією із провідних форм розвитку професіоналізації, значно впливаючи й на розвиток уже існуючих професій, спеціальностей і трудових функцій [7; 12].

Стан проблеми. Теоретичні передумови розробки цієї проблеми вивчались у психолого-педагогічних дослідженнях психічного розвитку особистості таких вчених, як Г. О. Балл, І. Д. Бех, М. Й. Боришевський, І. А. Зязюн, Г. С. Костюк, Н. Г. Ничкало, П. С. Перепелиця, В. В. Рибалка, В. А. Семиченко, О. В. Скрипченко та ін. Проблема психічної регуляції професійного самовизначення поступово вичленовувалась у розроб-

ках таких вітчизняних психологів, як Б. Г. Ананьєв, О. Ю. Голомшток, Ф. М. Гоноволін, Є. О. Клімов, В. О. Моляко, В. Ф. Моргун, О. Г. Мороз, Д. Ф. Ніколенко, Н. А. Побірченко, В. В. Синявський, В. О. Сластьонін, М. Л. Смульсон, Б. О. Федоришин та ін.

Аналіз психологічної літератури з проблем професійного самовизначення свідчить про те, що у дослідженнях акцент ставиться на необхідності вивчення ролі суб'єкта у цьому процесі. А це вимагає більш глибокого розуміння психологічних механізмів як таких, що забезпечують самоаналіз та самооцінку властивостей особистості, їх зіставлення з вимогами майбутньої професії, що є необхідним на всіх етапах професійного самовизначення. Викликає великий інтерес у практичних та шкільних психологів також проблема профорієнтаційної роботи із старшокласниками, її методи та форми, різноманітні методика професійного самовизначення.

Мета роботи. Дослідження особливостей психологічних компонентів професійного самовизначення в контексті особистісно-діяльнісного підходу дозволить виявити додаткові можливості підвищення ефективності професійного самовизначення учнів на основі розробки нових психолого-педагогічних засобів, що базуються на здатності юної особистості до кращого розуміння власних потреб, цілей, здібностей, можливостей і обмежень та їх зіставлення з вимогами майбутньої професійної діяльності.

Надання допомоги школярам у визначенні їх життєвого шляху за допомогою діагностичної оцінки особистості, її здатності виконувати ту чи іншу роботу. Слід враховувати, що професійна орієнтація гарантується Конституцією. Отже, законодавчо профорієнтація є одним із видів соціальної допомоги людині в її самовизначенні.

Для розв'язання поставлених завдань був використаний комплекс методів дослідження: теоретичні — аналіз, узагальнення, синтез, систематизація наукових даних, за допомогою яких проведено теоретико-методологічне вивчення змісту професійного самовизначення старшокласників, визначено показники і критерії професійного самовизначення; емпіричні — спостереження, бесіда, опитування, тестування, самозвіти, констатуючий експеримент; розвивальні — консультація; якісної і кількісної обробки та інтерпретації даних — методи математичної статистики, узагальнення даних.

Основою ефективного і якісного забезпечення організацій і підприємств кадрами необхідних професій і кваліфікації є профорієнтаційна робота серед учнів середніх загальноосвітніх шкіл, які в сучасних умовах відтворення робочої сили є основним джерелом поповнення трудових ресурсів у всіх сферах виробництва.

В умовах багатогалузевого народного господарства випускникові школи не просто уявити собі потребу виробництва в кадрах тих або інших професій, реальні можливості працевлаштування або продовження навчання, специфіку різних професій, правильно оцінити свої здатності. Труднощі самовизначення посилюються сучасним періодом нашого життя, періодом соціально-економічних змін у країні, коли ні батьки, ні школа не спроможні надати юнакові вирішальну допомогу в питанні вибору професії. Професійне самовизначення як самостійне і незалежне визначення жит-

тевої перспективи й вибір майбутньої професії — найголовніше завдання розвитку в ранньому юнацтві [5, 98].

У цей час існує більше 40 тис. професій: внз готують фахівців з 340 професій, технікуми — 450. Щорічно народжується більше 500 нових професій, причому природне відмирання старих професій відбувається повільніше, ніж виникають нові. У той же час результати численних досліджень свідчать про те, що продуктивність праці працівників, які за своїми якостями відповідають вимогам професії, у середньому на 20–40 % вище, ніж у тих, хто таким вимогам не відповідає, а близько 40 % працівників, що міняють місце роботи — це ті, хто обрав роботу не за здібностями. Тому організація професійної орієнтації молоді виступає важливою умовою підвищення ефективності діяльності організацій і підприємств.

Під професійною орієнтацією розуміється науково обґрунтована система форм, методів і засобів впливу на що навчаються й працевлаштовуються особи, що сприяє своєчасному залученню їх у суспільне виробництво, раціональному розміщенню, ефективному використанню й закріпленню за місцем роботи на основі об'єктивної оцінки й обліку схильностей, здатностей й інших індивідуальних якостей людини.

Організація професійної орієнтації складається з декількох взаємозалежних етапів: професійної інформації, професійної консультації, професійного відбору й професійної адаптації. Професійна інформація (більш широко — профпросвіта) покликана забезпечити постійне й планомірне професійне інформування учнів загальноосвітніх шкіл, що вчать, їхніх викладачів і батьків, організацію професійної пропаганди провідних і масових професій, установа й зміцнення постійних контактів між колективами організацій, підприємств, професійно-технічних училищ і загальноосвітніх шкіл.

Інформація, важлива для оптимального вибору професії, містить у собі відомості:

- про світ професій і вимоги, які вони пред'являють до людини;
- про потреби суспільства в кадрах;
- про особистісні якості людини, істотні для самовизначення;
- про систему навчальних закладів (шляхи одержання професії).

Ці чотири групи відомостей тісно зв'язані між собою — з ними знайомляться школярі в процесі професійної освіти. Розібратися у своїх особливостях і співвіднести їх зі світом праці покликана допомогти професійна консультація. Завданнями професійної консультації є надання допомоги молоді в оцінці своїх здібностей до різних видів трудової діяльності в сфері суспільного виробництва, видача конкретних рекомендацій про вибір професії й можливих шляхів оволодіння нею (навчання у внз; технікумах, профтехучилищах, підготовка в міжшкільних навчально-виробничих комбінатах або безпосередньо на виробництві й т. п.). Професійну консультацію проводять кваліфіковані консультанти-психологи, що складаються з штату різних підрозділів по профорієнтації молоді. Консультація проводиться на основі медичних висновків, характеристик, результатів спеціальних психофізіологічних і психологічних досліджень.

Виділення в рамках профорієнтації таких її частин, як професійна інформація, професійна пропаганда й профконсультація, має не тільки теоретичний зміст. Розуміння структури й змісту профорієнтаційної роботи дозволяє знайти більш конкретні форми, бачити етапи цієї роботи, зробити її більш ефективною й цілеспрямованою. Зрозуміло, наділі всі ці форми певним чином зливаються, представляються в єдності. Більш того, від уміння сполучати, з'єднувати всі форми профорієнтації істотно залежить її успішність.

Головним завданням професійного вибору є науково обґрунтоване визначення професійної придатності кожного підлітка до конкретного виду трудової діяльності з урахуванням його здібностей і потреб виробництва. Завершується робота з організації професійної орієнтації розробкою й здійсненням комплексу заходів щодо виробничої й соціальної адаптації працівників у трудових колективах. Для підвищення ролі профорієнтації в рішенні актуальних завдань соціальної й кадрової політики передбачений розвиток мережі територіальних і галузевих служб профорієнтації, у тому числі в складі центрів зайнятості населення; створення таких підрозділів на основі кооперації підприємств й установ; організація профконсультативних кооперативів, проведення дій, що підвищують ролі кадрових служб і підрозділів соціального розвитку в зазначеній області. Це завдання широкого використання сучасних методів професійної орієнтації при перерозподілі й перенавчанні працівників, яких звільняють, підготовці й підвищенні кваліфікації кадрів, працевлаштуванні молоді, інвалідів і пенсіонерів, що бажають працювати, інших груп населення [2; 132].

Психолого-педагогічний аспект передбачає виявлення й формування інтересів, схильностей і здібностей учнів, а також допомогу їм у виборі професії, найбільш відповідний індивідуально-психологічний, медико-біологічний аспект припускає реалізацію вимог до здоров'я й окремих фізіологічних якостей людини, необхідних для виконання певної професійної діяльності. При цьому успішність у проведенні профорієнтаційної роботи на будь-якому рівні залежить від того, наскільки комплексно й системно здійснений підхід до керування даними процесами.

До основних методів керування профорієнтацією відносяться:

1. Програмно-цільовий метод (визначення головної мети профорієнтації, розробка програми її досягнення, створення механізму керування з реалізації програми);

2. Метод прогнозування (облік сучасних і перспективних вимог до різних працівників, тенденції науково-технічного прогресу, а також прогноз кадрової політики на перспективу, а також у цілому);

3. Метод моделювання (побудова моделей керування профорієнтацією на підприємстві, в об'єднанні, галузі, регіоні);

4. Організаційно-розпорядничий (підготовка відповідних документів-наказів, розпоряджень, положень, стандартів, що регламентують порядок функціонування системи профорієнтаційної роботи, контроль за їхнім виконанням).

Професійна орієнтація на виробництві може досягти ефективних результатів, якщо вона буде утворена в єдину, стійку й динамічну систему.

У значній мірі цьому сприяє визначення етапів, аспектів, функцій, методів, а також основних цілей і напрямів керування нею.

Важливі для вивчення питання профорієнтаційної роботи вивчає професіографія. У її завдання входить опис професій або спеціальностей, основних вимог, які вони пред'являють до людини, його психофізіологічним і фізичним якостям, а також фактори, що обумовлюють успішність або неуспішність, задоволеність або не задоволеність особистості даною професійною діяльністю [4; 72].

Професіографічні роботи повинні бути націлені на те, щоб вчасно врахувати майбутні зміни в професійній структурі й завчасно виробити наукові рекомендації із внесення коректив у систему профорієнтації, відбору, підготовці розміщення кадрів. Отже, ці рекомендації повинні стосуватися як питань зміни характеру й змісту професіологічної роботи, так і якості й кількості фахівців, які будуть потрібні виробництву на майбутньому етапі розвитку [1; 23].

Важливою складовою частиною професіограми є психограма, що включає опис психологічних особливостей професії. Кожна конкретна професія визначає кількісне і якісне вираження окремих психічних утворень (відчуття, сприйняття, пам'ять, мислення, уява, мова, увага, воля й ін.), їхній взаємозв'язок і взаємодію в процесі виконання виробничих операцій, що обумовлює необхідність наявності певних здатностей. Психограма покликана відбити цю своєрідність і дати зрозуміти людині, які вимоги до психіки, особистості пред'являються тією професією, яка його цікавить [3; 45].

У психіці людини існує сукупність стійких істотних властивостей, яка виявляється у всіх видах діяльності. Характер — придбані в конкретних соціальних умовах загальні способи взаємодії особи з середовищем, складовий тип її життєдіяльності. Своєрідність характеру кожної людини визначається його спрямованістю (стійкою мотиваційною сферою особи) і особливостями здійснення діяльності — вольовими якостями.

Діяльність і поведінка людини є стійкою системою відносин. Якщо у тварин мотивація поведінки постійно змінюється залежно від стану організму і зовнішніх умов, то діяльність людини є сталою системою відносин.

Тому риси характеру визначаються і класифікуються перш за все залежно від спрямованості особистості [6; 67].

Ця сфера особистості об'єднує в собі домінуючі у даної особи потреби, відчуття, настанови, інтереси, бажання, ідеали, переконання і світогляд. Система відносин особистості є основною її якістю.

Вся система відносин особистості, її спрямованість є підструктурою, мотиваційно-регуляцією особи, що визначає загальні особливості її поведінки.

Система стійких відносин особи розділяється на такі групи:

1. Відношення людини до суспільства, мікросередовища, до окремих людей.

2. Відношення людини до себе — його самосвідомість.

Самосвідомість має свою структуру — систему самовідносин, яка визначається здібністю особи до самопізнання.

3. Відношення до праці і інших видів діяльності.

4. Відношення до речей як до продуктів людської праці.

Результати дослідження:

Проблема формування класів із профільним навчанням турбує як учнів та їх батьків, так і адміністрацію школи. Існування в школах єдиної профдіагностичної програми значно полегшить проблему вибору профілю навчання.

Для дослідження та визначення груп профільних інтересів учнів, виявлення широти інтересів, виділення провідних і супутніх інтересів, нами використовувалися наступні методи:

1) Орієнтаційно-діагностична анкета інтересів (ОДАНІ-2) — розроблена Б. О. Федоришиним та С. Я. Карпіловською на основі модифікації анкети інтересів А. Є. Голомштока і О. Є. Мешковської;

2) Опитувальник професійної спрямованості (ОПС) Д. Голанда; модифікацію стимульного матеріалу провели В. В. Синявський, О. О. Яцишин;

3) Професіограма;

4) Психограма.

Нами обстежено 34 учні (25 дівчат та 9 хлопців) 11-х класів Одеської Спеціалізованої Середньої музичної школи-інтернату ім. професора П. С. Столярського.

Результати досліджень вказують на те, що найбільший інтерес у учнів школи-інтернату до таких напрямів діяльності як: мистецтво (88,24 %), спорт (82,35 %), історія (70,59 %), філологія (70,59 %), географія і педагогіка (67,65 %), бізнес (50 %), техніка (41,18 %), біологія (32,35 %), електротехніка (32,35 %). Найменший інтерес у учнів одинадцятого класу до таких напрямів діяльності, як: військова справа (5,88 %), сфера обслуговування (8,82 %), математика (11,77 %), фізика (14,71 %), хімія (14,71 %), психологія і філософія (23,53 %), медицина (26,47 %).

Хлопці найбільш цікавляться такими предметами, як: електротехніка та техніка (100 %), історія та мистецтво (77,78 %), спорт (66,67 %), географія та філологія (55,56 %), бізнес (55,56 %), фізика та біологія (44,44 %), психологія і філософія (44,44 %), математика та педагогіка (33,33), а найменш цікавлять — хімія та військова справа (22,22 %), медицина і сфера обслуговування (11,11 %).

Дівчата одинадцятикласниці найбільший інтерес проявляють до таких профілів діяльності, як: мистецтво (92 %), спорт (88 %), педагогіка (80 %), філологія (76 %), географія (72 %), історія (68 %), бізнес (48 %), медицина (32 %). Найменш цікавляться такими напрямками, як: військова справа (0 %), фізика і математика (4 %), електротехніка і сфера обслуговування (8 %), хімія (12 %), психологія і філософія (16 %), техніка (20 %), біологія (28 %).

Для оцінки професійного особового типу застосовують методіку Джона Голанда [1; 34]. Згідно його концепції він виділив 6 типів соціальної спрямованості особи.

У групі хлопців 44,44 % мають підприємницький і конвенційний тип професійної спрямованості, 33,33 % — реалістичний, інтелектуальний та артистичний типи, а 11,11 % — соціальний.

У групі дівчат, 44 % осіб мають підприємницький і конвенційний тип професійної спрямованості, 64 % — артистичний, 24 % — соціальний, 12 % реалістичний та інтелектуальний типи.

Отже, більшість як дівчат, так і хлопців мають підприємницький і конвенційний тип професійної спрямованості. Окрім того 55,88 % дівчат мають артистичну спрямованість.

Для представників, які мають реалістичний тип спрямованості, характерні такі риси характеру, як: емоційна стабільність, несоціальність, тип — чоловічий, орієнтований на сьогоднішній день. Характерне те, що віддають перевагу таким професіям як: механік, електрик, інженер, водій, будівельник.

Високий показник за інтелектуальним типом вказує на те, що особа орієнтована на розумову працю. В неї переважають теоретичні та, деякою мірою, практичні цінності. Роздумам про проблему вона надає більшу перевагу в порівнянні з заняттями щодо реалізації пов'язаних з нею рішень. Володіє високорозвиненими як вербальними, так і невербальними здібностями. Інтелектуал надає перевагу науковим професіям: біолог, астроном, фізик, математик, хімік, геолог. Дівчата, на відміну від хлопців, до цих професій мають меншу зацікавленість.

Для представників соціального типу характерні такі риси, як: представники цього типу ставлять перед собою такі цілі й завдання, які дозволяють їм встановити тісний контакт з навколишнім середовищем, намагаються триматися осторонь від інтелектуальних проблем. Вони активні, вміють пристосовуватися. Проблеми вирішують спираючись переважно на емоції, почуття і вміння спілкуватися. Їм притаманні добрі вербальні і відносно невербальні здібності. Такі особи обирають такі професії, як: лікар, вчитель, адвокат, соціальний працівник.

Представники конвенційного типу надають перевагу чітко структурованій діяльності, з оточуючого середовища обирають цілі, задачі, цінності, які формуються із звичаїв, і обумовлені станом суспільства. Спонтанність і оригінальність для них не характерні. Надають перевагу таким професіям, як: статистик, касир, бухгалтер, працівник банку.

Представники підприємницького типу обирають цілі, цінності, задачі, які дозволяють проявити енергію, ентузіазм, імпульсивність, домінантність, реалізувати любов до пригод. В цьому типі, дівчата можуть задовольнити свої потреби в домінантності та визнанні. Для цього професійного типу характерна дуже широка сфера діяльності. Хлопчикам не подобаються заняття, пов'язані з ручною працею, а також ті, що вимагають посидючості, значної концентрації уваги. Вони надають перевагу невизначеним вербальним задачам, які пов'язані з керівництвом, високим статусом і владою. Найбільших успіхів досягають в управлінні, бізнесі та спорті. Представники цього типу обирають такі професії, як: директор, телерепортер, завідувач, менеджер, журналіст, дипломат, спеціаліст з реклами, брокер, страховий агент.

Артистичний тип мають 33,33 % юнаків та 64 % дівчат. Цей тип учнів характеризується складними поглядами на життя, гнучкістю, незалежніс-

тю рішень. Високий рівень показників за даним типом притаманний дівчатам та хлопчикам, в спілкуванні з оточуючими вони опираються на їх безпосередні почуття, емоції, уяву. Учні на професійному рівні вивчають музику. До предметів обов'язкового обліку входять: музична література, сольфеджіо, гармонія та інші, вчать відчувати музику на тонкому, багатогранному, чуттєвому розумінні. Це допомагає розвинути їх внутрішній світ та постійно наповнювати світом та емоціями їх артистичні натури. Цей тип відхиляється від чітко структурованих проблем і видів діяльності, що передбачають велику фізичну силу. Оригінальний, несоціальний тип. Професії, що більш підходять для цього типу, це: музикант, актор, журналіст, диригент, дизайнер, скульптор, фотограф.

Висновки

Мета наукового дослідження досягнута, виконані завдання, які були поставлені, підтвердилася гіпотеза наукового дослідження.

Професійне самовизначення, у взаємозв'язку всіх проявів особистості, можна представити в такому вигляді. Об'єктивна ситуація, що вимагає від випускника середньої школи обрати свою майбутню професію, взаємодіє із суб'єктивними умовами вибору професії, актуалізує цілі та психологічні бар'єри на шляху до їх досягнення. Починається формування готовності особистості до вибору професії. Важливо, що, чим вищим є ступінь усвідомлення особистістю свого покликання, тим ефективніше відбувається формування готовності. Найбільш відповідальний момент самовизначення поєднується із ситуацією ухвалення рішення про вибір професії. Кожний із названих проявів особистості, у свою чергу, має складну структуру і взаємодіє з багатьма іншими психологічними явищами. Гармонізація взаємозв'язку усіх проявів особистості, що стосуються вибору професії, є важливою умовою досягнення успіху в підготовці молодого людини до вибору професійної трудової діяльності.

Розроблені методичні рекомендації можуть бути використані педагогами, батьками, практичними психологами, методистами для надання допомоги учням в ефективному вирішенні проблеми професійного самовизначення.

Список літератури

1. Захаров Н. Н. Профессиональная ориентация школьников / Н. Н. Захаров. — М. : Просвещение, 1988. — 270 с.
2. Климов Е. А. Психология профессионала / Е. А. Климов. — Москва-Воронеж, 1996. — 297 с.
3. Клімов Є. А. Психолого-педагогічні проблеми професійної консультації / Є. А. Клімов. — К. : Освіта, — 1986. — 95 с.
4. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики / А. Н. Леонтьев. — М. : Наука, 1981. — 342 с.
5. Овчарова Р. В. Справочная книга школьного психолога / Р. В. Овчарова. — М. : Просвещение, 1996. — 345 с.
6. Практическая психология образования / под ред. И. В. Дубровиной. — М., 1997. — 118 с.
7. Чистякова С. Н., Захаров Н. К. Профессиональная ориентация школьников: Организация и управление / С. Н. Чистякова, Н. К. Захаров. — М. : Педагогика, 1987. — 157 с.

К. В. Беккер

студентка магистратуры факультета психологии
Киевского международного университета

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ САМООПРЕДЕЛЕНИЕ В ЮНОШЕСКОМ ВОЗРАСТЕ

Резюме

В данной статье определена роль возрастных и психолого-биологических особенностей психических компонентов в осуществлении самоопределения и методологический подход к их изучению и развитию. Рассмотрена психологическая характеристика юношеского возраста, социальная ситуация развития и проблема ведущей деятельности, а также система современной профориентации, и ее методологические принципы. Определен комплекс показателей, критериев и методов психодиагностики компонентов профессионального самоопределения в раннем юношеском возрасте и изучены особенности их функционирования, возрастная динамика в условиях профильного и профессионального самоопределения старшеклассников общеобразовательных учебных заведений. Разработаны эффективные рекомендации относительно улучшения профессионального самоопределения старшеклассников в раннем юношеском возрасте.

Ключевые слова: индивидуально-психологическая особенность, основная деятельность, подростковый возраст, профессиональное самоопределение, профессиональная ориентация, профессиональная направленность, профессиональный отбор, психологическая характеристика, профессиограмма, психограмма, саморазвитие, самооценка.

K. V. Bekker

Master Student of Department of Psychology,
Kiev International University

PROFESSIONAL SELF-DETERMINATION IN ADOLESCENCE

Summary

This article determines the role of the age-dependent and psychologically-biological peculiarities of psychic components in implementation of self-determination and methodological approach to their research and development. It investigates psychological characteristics of adolescence, social situation of development and problem of the main activity as well as system of modern professional orientation and its methodological principles. It determines complex of factors, criteria and methods of psychodiagnosis of components of professional self-determination in early adolescence and their functional peculiarities, age-dependent dynamics in conditions of profession-oriented self-determination of seniors of general educational establishments. It develops effective recommendations regarding improvement of professional self-determination of seniors in early adolescence.

Key words: individually-psychological characteristics, main activity, adolescence, professional self-determination, professional orientation, professional choice, profession-oriented education, psychological characteristics, job analysis, pycrogram, self-development, self-esteem.